

godina ranije. Njemu nasuprot nemački historičari Momzen i Jekel su u "Holokaust industriji" videli pre svega američku stvar, dodajući da ima i boljih radova o amerikanizaciji holokausta. Ipak nije ostalo nezapaženo da Finkelštajn ne spada u istoricističku Goldhagen-struju, koja objašnjava neuporedivost zločina nad Jevrejima trajnim prisustvom mržnje prema ovom narodu, već je bliži tzv. univerzalističkoj struji koja ubijanje Jevreja posmatra u opštem uzročnom sklopu fašističkog rasizma. Dok je Goldhagen ignorisao materijalne pobude kod ubijanja Jevreja, Finkelštajnu su one vrlo važne kod objašnjenja Holokaust industrije. Deo levoliberalnih učesnika Historikerstreit spora morao je 2000/2001. da odbaci Finkelštajna zato što je ovaj u idejnopoličkom pogledu osnažio nemačke relativiste koji su rasterećivali nacizam. Najoštrije je bio Viperman koji je Finkelštajna nazvao "korisnim idiotom" za nemačke i druge antisemite, jer je kritikujući jevrejske zahteve za odštetom "prihvatio stereotip o osvetoljubivom i gramzivom Jevrejinu" (Wippermann 2001). Umerenija je Herbertova diferencirana ocena da je knjiga korisna u ukazivanju na dekontekstualizaciju, liturgizaciju holokausta i njegovo prelaženje u kičeraž, ali da je s druge strane teza o zavisnosti holokaust rasprava od SAD i izraelske politike uska i donekle srodna teorijama o zaveri (Herbert 2000).

Ne čudi što su Nemci "Holokaust industriju" cenili pre svega s obzirom na njen idejnopolički učinak u domaćim raspravama oko fašizma. Kao pogrešne pokazale su se prognoze s početka 1990-ih da će DDR totalitarizam potisnuti nacizam. Ovo se nije desilo čak i uprkos fizičkom nestanku nacista i njihovih žrtava. Pojam holokaust obnavlja se kao moralni standard kojim se meri ponašanje ranijih generacija pre svega po stupnju "saučestvovanja". Goldhagen debata bila je u Nemačkoj pokazatelj pomeranja svesti od sveobuhvatnog potiskivanja ka otvorenom samooptuživanju. Rasprava oko Finkelštajnovе knjige bila je smirenija, pa je čak delovala utešno na javnost. Za razliku od Goldhagena, koga je listom osudila, desnica je odmah ocenila da Finkelštajnovu knjigu treba prevesti (Denes 2000) i da Finkelštajn nudi prosvetlenu kritiku društva (Warachowski 2001). Hamburški Die Zeitogradio se od knjige upozorenjem da je knjiga pisana za američke čitaoce, jer u SR Nemačkoj i nije bilo holokaust industrije (Rürup 2000). Za razliku od SAD, u Nemačkoj je prisutna diferenciranija slika sećanja koja održava budnom svest o nacističkim zločinima bez jednostranog fiksiranja na jevrejske žrtve. Komentator nedeljnika Der Spiegel je bio još kritičniji konstatujući da je u Goldhagen– i Finkelštajn– debati obrazac isti, samo su uloge zamenjene. Sam Finkelštajn izjavljuje da Nemačka ima pravo da se brani od holokausta, a da SAD nemaju pravo da je podučavaju, jer su Amerikanci na moralnom nivou Himlerovog govora u Pozeneru. Ukazujući na dvoznačan odnos Nemaca prema fašizmu, komentatori iz Der Spiegel geteoski ironično su dodali da još uvek dve duše žive u nemačkim grudima: jedna opominje "Mi smo najgori, holokaust treba da nas popravi", a druga uzvraća "Dosta je, ni drugi nisu bili bolji". Finkelštajn je iznova ojačao drugi glas (Broder, Wiegrefe 2001). U knjizi se mogu uočiti dva sloja: opravdani ideološko-kritički i bizarni, komercijalni. Komentatori novina Der Spiegel, tvrdeći da su Finkelštajnovе optužbe na račun švajcarskih banaka bizarne, pokušavaju na ne manje bizaran način da skrenu pažnju na izvor piščevog ostrašćenog polemičkog tona. Po njima, izvor piščevog besa navodno je u tome što njegova majka nije uspela da zadovolji kriterije za naknadu kao jevrejska žrtva (suviše velika primanja ili manje od 6 meseci provedeno u logoru) i što je decenijama dugo vodila spor sa nemačkim jevrejskim udruženjem oko priznavanja statusa žrtve. Zbog toga Finkelštajn paušalno ocenjuje i nezakonito prisvajanje jevrejskih nekretnina iz bivšeg DDR-a od strane jevrejskog udruženja, tvrdeći da je reč o prisvajanju reprivatizovane svojine Jevreja. Uz malo kritičnosti